

Paolo Magelli

KAZALIŠNI REDATELJ

"PREZIREM ATEISTE KOJI VIDE VJERU KAO ĐAVLA, SMRT. JA JE VIDIM KAO INTELEKTUALNOG PROTIVNIKA"

Upravo je dobio Nazorovu nagradu za životno djelo za kazališnu umjetnost, najveću umjetničku nagradu u Hrvatskoj. I upravo završava režiju Čehovljeve "Drame bez naslova", premijera je 23. svibnja u ZKM-u. Odmah nakon našeg intervjuja vozili su ga u Traumu...

 MIRJANA DUGANĐIJA

 NEJA MARKIČEVIĆ / CROPIX

T

ri dobre vijesti: Paolo Magelli povrijedio je koljeno. Boli! Šepa! Teškim je mukama nosio svoje robusno tijelo kroz mračne zakutke ZKM-a, gdje smo se fotkali. Paolo Magelli, upravo je objavljeno, dobio je Nazorovu nagradu za životno djelo za kazališnu umjetnost. I - Paolo Magelli upravo završava režiju Čehovljeve "Drame bez naslova"; premijera je 23. svibnja u ZKM-u.

Zašto je to dobro? Pa, zato što se g. Paolo konačno podvrgnuo pregledu i vidjelo se da je koljeno samo natučeno, ništa drugo. Iako, kad su ga odmah nakon našeg intervjuja vozili u Traumu, osjetila sam se kao Modrobrada. Zatim, Nazorova je najveća umjetnička nagrada u Hrvatskoj. Uz Magellija su je dobili Goran Tribuson za književnost, Darko Petrinjak za glazbu, Zrinko Ogresta za filmsku umjetnost, Vlado Martek za likov-

nost i Veljko Oluić za arhitekturu. I na kraju Čehov... za Čehova je Magelli... čemu riječi!

"Drama bez naslova" (1878.) prva je Čehovljeva drama. Htio ju je poderati kad je čuo da je glumica za koju je napisana odbila igrati. Tu su bliski nam likovi kojima autor i u drugim svojim dramama gradi svoj melankolični i okrutni orbis mundi: provincijski liječnici i učitelji, bogati Židovi, elita i inteligencija koja mora, a obično ne može napustiti iluzije o vlastitoj veličini, pa niškoristi lijenčine i - Milivoj Beader u ulozi konjokradice. E, takav lik nisam u Čehova sreća. A i službenom poretku vrijeme curi, propast je blizu... Drama nije laka za postaviti; nema jasno izražene dramaturgije.

Paolo Magelli (1947.) rođen je u Pratu, u središtu Toskane. Ondje je bio asistent Giorgija Strehlera, a s Robertom Benignijem i još nekoliko kolega osniva kazalište Teatro studio del Teatro Metastasio. Student režije i slavistike, kad mu je ponuđena stipendija izvan Italije, odabire Rumunjsku. U Hrvatskoj se pojavljuje gostujući na Dubrovačkim ljetnim igrama s "Mandragolom" Narodnog pozorišta iz Beograda. 1985. se nastanjuje se u Zagrebu, a 1987. režira Euripidove "Feničanke", danas anto-

logijsku tragediju. Slijede "Ludi dani", "Nacija", "Vjera, ufanje, ljubav", "Višnjik", "Tri sestre", "Ujak Vanja", "Platonov", "Elektra", "Mjesec dana na selu", "Kraljevo", "Cigla", "Zagrebački pentagram", "Na dnu"...

Upravo ste dobili najvažniju hrvatsku nagradu za kulturu, "Vladimir Nazor" za životno djelo. Pa ste...
 - Ponosan sam.

Pred premijerom u ZKM-u je vaša režija prve Čehovljeve drame "Platonov", na kojoj se lako polome zubi. OK, čehovljevske ste veteran, ali zašto baš "Platonov"?

- 'Drama bez naslova', molim da se kaže, a ne 'Platonov'. 'Platonov' mi ide na živce, tako je Čehov nikad nije zvao.

Radio sam je već u Dresdenu, nisam je volio... Imao sam problema s dramaturgijom. A nije ju ni Čehov volio, poderao ju je.

Imao je 19 godina kad je napisao za glumicu koja ju je odbila igrati. Mladenačka taština...

- Njegova sestra ju je sačuvala, tako je sačuvana za nas. Kao klinac sam radio 'Dramu bez naslo-

va' i u Splitu s Vjeronom Zuppom. Bila je fantastična, igrali su Mujo Nadarević, Veronika Drolc, Boris Dvornik, Zdravka, Genda, Zoja... legendarna.

I ovdje imate odlične glumce!

- Imam! Franu Maškovića, Uga Koranija, Beadera, Luciju Šerbedžiju, Anđelu, Katarinu, Uršu... A ono što me zanima nakon toliko vremena je - što drama čini s nama, a ne mi s njom. Tako da imamo 'obrnuti' pristup i u postavljanju - gledalište je scenografija. Imamo i jedno iznenađenje, prolog koji igraju Urša i Luka, u foyeru, referiramo se na aktualnu svjetsku situaciju... Nadam se, ne banalno.

Nema, znači, nabiranja medijskih trauma.

- Ni slučajno! Kroz govor o povijesti ekonomije i ratova komentiramo današnje društvo.

Je li vam to pedeseti ili stoti

put da postavljate Čehova?

- Pa, ha-ha, Željka (Udovičić) i ja smo postavili cijelog Čehova i u Italiji, Njemačkoj, Hrvatskoj, uključujući i jednočinke.

Jeste li radili po njegovim predivnim pričama?

- Nikad. Volio bih jednom napraviti njegovu priču, 'Paviljon broj 6'. Izuzetno interesantna pripovijetka, događa se u bolnici...

"Drama bez naslova" počinje amblematskim čehovljevim stanjem likova u rečenici Ane Petrovne: "Nikolaj, dosadno mi je!"

- Ma, mi nećemo igrati ni na kvkvu dosadu... To mi ide na živce!

A, jedna ja s vama...

- Često se dogodi da se nastoji uhvatiti Čehovljeva tema dosade u komadu, a onda je dosadno publici! Usput, uopće nije istina da je likovima dosadno, oni to samo kažu!

Pa da, stalno se zaljubljuju, ostavljaju, ubijaju, zavode... prenavljaju se.

- Arogantni su.

To još nisam čula.

- Ne razumiju, jer su kao i svi mi - vrlo često ne razabiremo da nam je sreća nadohvat, pa joj okrenemo leđa. Njegovim junacima dana je mogućnost da otkriju smisao života, ali to ne žele, pa donose pogrešne odluke. Zašto generalica gubi imanjanje? Jer se odlučuje za pogrešnog čovjeka, a mogla je i za pravog. Zašto Sofija ostavlja muža?

Zašto se višnjik prodaje?

- E, u ovom komadu višnjik je generaličino imanjanje, tu svatko gubi, a Sofija ubija Platonova. I što oni zaključuju? Ništa se nije dogodilo, on se sam ubio. U intelektualnom smislu to je istina, ali u životnom ne. U ovom komadu klinac od 19 godina već vidi da je život zbir pogrešnih odluka, za svaki lik. To je Čehovljeva teorija koja je ovdje najvidljivija. I dominira cijelim tekstom, koji je jako raspisan, morate ga poznavati stvarno dobro...

Tu Željka Udovičić nastupa... kao dramaturginja?

- Imala je puno posla, ali imamo mi koordinate tog komada već mnogo godina. Glumac ne mora uvijek igrati ono što zna igrati, interesantno je da glumi ono što misli da uopće ne zna glumiti. Ulazi u polje nepoznatog, a davati mu stalno 'istu' ulogu je dosadno. Glumci su se morali itekako pomučiti da nađu vlastite unutarnje svjetove koji su njima samima manje poznati.

Vidjet ćemo brzo, predstava nastavlja igrati odmah nakon premijere.

- Premijera... ta riječ, dok razgovaram s vama, već imam tremu.

Pred probu ili pred premijeru?!

- Pred probu imam uvijek tremu, a pred premijeru... isto. Uvijek. Počinju monstumi rovariti po glavi i po duši šetati... Hoćemo li uspjeti ili nećemo? Pritom ne mislim što će reći publika, nije mi važno napraviti dodvorljivu predstavu. Mislim na svoje glum-

ce, na čitavu ekipu. Dok radite, ekipa vam je obitelj, za nju se morati brinuti, a briga izaziva tremu.

Zamjeraju vam da mlade glumice odijevate jako seksi, kad treba i kad ne treba. A muškarcu su zamotani od glave do pete. Traži se pravičnost u obnaživanju!

- Ne idem ja ni na kvkvu seksualizaciju. To mene netko optužuje da seksualiziram kazalište?

Pa, nisam ja skidala glumice, nego vi.

- Ako mislimo na isto djelo, Mate Matišić je napisao dramu o mafijaškom klubu u kojem se cure tako tretiraju, a puna je Hrvatska toga, žalost! Te cure žive jako teško, po tim hercegovačkim i nehercegovačkim klubovima, prema Mostaru, pa na sjeveru Dalmacije. Vidio sam grozne stvari i kako se prema njima ponaša... i onda je zabranjeno o tome govoriti? Meni taj moralizam... smatram ga reakcionarnim. U kojem svijetu živimo? Na kraju ćemo doći do nove inkvizicije. O svemu tome trebamo razgovarati ne kao muškarcu i žene, nego kao ljudi. Imam mladu kćerku koja živi u Berlinu i ne živi jednostavnim životom. Ja sam vrlo svjestan toga i vrlo zabrinut.

Što radi kćerka?

- Bila je glavna asistentica u Berliner Ensemble, pa u teatru Maksim Gorki, a sad je odlučila studirati povijest teatrologije. U Berlinu sam puno radio i puno živio, to nije više taj grad, postao je agresivan... u svakom pogledu. Više se ne razgovara o ljubavi. Ljubav iz nekog normalnog života je danas potpuno nestala s vidika.

Slažem se, i ne samo u Berlinu, postali smo nespretni s ljubavlju.

- Vulgarnost i površnost su u potpunosti zamijenili ljubav. A mladi su svugdje usamljeni, prepušteni vlastitim odlukama. Ja sam puno stariji, moja kći ima 23 godine, ali mislim da vidim problem. Njihovi krugovi nisu intelektualno solidarni. Telefoni, kompjuteri, izolacija... Ona je politički angažirana, ali ni to ne donese duboka prijateljstva.

Što ste vi radili u njenim godinama?

- Bio sam jako nemiran, i buntovnik, imao sam mnogo prijatelja i na kraju je svatko otišao svojim putem, ali bili smo duboko povezani. Imali smo smisao za uzajamnu integraciju, duhovnu, političku, koju u ovom trenutku ne vidim. Vidim samo usamljenost.

Znate li ruski?

- Donekle.

Čitate li Čehova u originalu?

- Toliko rafiniran nisam. Originalne čitam na njemačkom, španjolskom, francuskom, talijanskom i hrvatskom, nadam se.

Gdje ste naučili ruski?

- Kao amater, preko južnoslavenskih jezika. Mislim da bi skoro svatko iz ovih krajeva mogao ući

u rusku književnost, naročito ako vladate ćirilicom...

Vladam, vladam, ali ne baš ruskom... Režirali ste Čehova u Rusiji?

- Ne. U Rusiji sam radio, jako mlad, Turgenjeva.

Na što ste, iz te vaše velike talijanske povijesti i kulture, najviše ponosni?

- Na renesansu.

Svida li vam se više "Mona Lisa" ili Botticellijevo "Rođenje Venere"?

- I Da Vinci i Botticelli su florentinci, ne može se jedan izdvojiti.

Danas živimo u sjeni dvaju velikih ratova, onoga u Ukrajini i na Bliskom istoku, koji za tren mogu postati ratovi u našem dvorištu... Plaši li vas to?

- Europa, zapravo, nije nikad izašla iz rata. Hladni rat nije bio bezazlen. Imala je samo jednu pauzu, od 70 godina, koju ja doživljavam kao kazališnu pauzu, kad ljudi idu u WC. Danas je još jašnje da je novac bog koji zahtijeva proizvodnju oružja. Oružje se mora prodati, pa se mora trošiti, netko ga mora platiti, a to smo mi, čitava Europa. Ne branim Putina, neka se to ni ne pomisli, ali ne branim, bogme, ni Zelenskog ni Trumpa.

Ni ja, ako je to uopće važno.

- Tu su mutni poslovi, mi znamo da kapital na sve tri strane vodi tu igru. Kako kaže Brecht: 'Pošto kiša pada uvijek nadolje, jadni ljudi stradaju'. Evo, papa, koji je bio dosta omražen u Hrvatskoj, rekao je da Ukrajina mora biti izvan političkih saveza, nesvrstana, pa je pitao zašto smo onda stavili rakete u rusko dvorište. Papa je jedini političar koji je imao hrabrosti to reći. Nema sumnje da je Biden bio zainteresiran za taj rat, da je Putin sa svojim oligarsima želio to iskoristiti... I sada svatko ima pravo povesti rat jer mi to progutamo i ne reagiramo dovoljno. Pa dođe Gaza, pa će moći ratovati Pakistan i Indija, Tajvan, Kina... svatko će moći u svom dvorištu ubijati. Ovaj svijet ne samo da nije onaj koji je bio prije 20 godina, nego nije ni onaj koji je bio prije dvije godine. Nema više ravnoteže nemoći. Ni atomska bomba više nije tabu.

Stalno se o njoj i priča...
 - Lavrov kaže: 'Ako budemo prisiljeni...', kao da je svijet njihov...

A nije li? No, prošli vam je papa bio po volji, kakvog biste novog htjeli?

- Želio bih još jednom jednog dobrog čovjeka. Kažu, pa i ovdje, valjda da bi prikrili stvari, da bi željeli papu diplomata. E, ja ne bih želio papu diplomata! Zagreb to želi, kler ovdje to želi. Nisu baš voljeli papu Franju. Ni on njih.

Rođeni ste u vrlo religioznoj zemlji, išli ste u katoličku školu, kako ste postali ateisti?

- Moj ateizam... Kad dođete

Nastavak na sljedećoj stranici >>

"PRED PROBU UVJEK IMAM TREMU, PRED PREMIJERU... ISTO. UVJEK. POČINJU MONSTRUMI ROVARITI PO GLAVI"

u moje godine, on se pretvori u agnosticizam.

Aha, možda mi još nije kraj, neću samo tako nestati.

- Ne, ne to, to je čovjek u neprestanoj krizi negacije i afirmacije, negacije i afirmacije...

Čisti Hegel, samo vam fali sinteza.

- E pa, na primjer, ne zanima me baš previše što će biti sa mnom kad umrem.

Karmelićanke su bile vaše prve učiteljice...

- Dugo sam bio kod njih. A kad god bih dolazio kući, svaki put bih posjećivao te švove koje su mi predavale. Prezirem ateiste koji su to odjednom postali i sad preziru kler, vide vjeru kao davla, smrt; ja je vidim kao intelektualnog protivnika, nikad kao neprijatelja. To nije ni u tradiciji talijanske povijesti. Uzmimo Pasolinija, koji je bio sažetak svih talijanskih kontradikcija. Bio je anarhokomunist, homoseksualac i katolički integralist. Nijednu nije krio, nego ih je sve afirmirao.

Jeste li bili nekad član komunističke partije?

- Ne, nikad nisam bio član nijedne partije, to smatram zatvorom...

Za intelektualca sigurno.

- Ograničavanje.

Otkad nosite ovu... frizuru?

- Otkad sam izgubio kosu. A, imao sam ja jako dugu kosu, još kad sam radio tu, u ZKM-u krajem osamdesetih.

Tko vam bira tenisice i čarape? Ludi dizajn...

- Biram ih sam.

Imate hrvatsko državljanstvo?

- Imam dvostruko.

Hoćete li glasati na lokalnim izborima?

- Uvijek glasam!

Za koga, dakle?

- Prošli put sam za Možemo!. Hoću li ponovo, ne znam baš. Kad bi se pojavio jedan zdravi SDP, bilo bi zanimljivo.

Oni već dugo i teško boluju.

- U Zagrebu je u ovom trenutku teško izabrati.

Biste li išli na Thompsonov koncert, makar istraživački?

- Ne bih, čak ni iz intelektualne radoznalosti. Taj svijet dobro znam i ne zanima me više. Jako se bojim ovog novog fašizma koji je proizvod apolitičnosti. Često je to opasnije od onoga što je militantno. Od militantnog neprijatelja nemam straha, ali od nemilitantnog da, jer s njima nema razgovora, oni ni sami ne znaju što žele. To ne znači da su svi koji idu na Thompsonov koncert fašisti...

Iz jedne velike kulture, talijanske, zagrabili ste u drugu veliku kulturu, rusku...

- Ne samo rusku, mislim da sam postao poznat u Europi po poznavanju južnoslavenskih kultura, i mađarske, i rumunjske. Kulture koje Zapad nije uzimao dovoljno ozbiljno. Mnogi veliki pisci nisu ni prevedeni - Kobiljin, Andrejeva...

Htjela sam vas pitati kako čuvate svoje tijelo, sad po ozlijeđenoj nozi vidim da ga baš i ne čuvate.

- Ne čuvam ga, nikako. Živim punim plućima, pa dokle ide. ✓